

Inger Sjørlev: **Gudernes Rum**, Gyldendal, 1995, 408 sider, 298 Kr.

Anmeldt af *Erik Maaløe*, lektor ved Handelshøjskolen i Århus.

Hvilken overraskelse! I århundreder har afrikansk religiøs praksis, gude- og åndelære levet videre under overfladen i Sydamerika samtidig med kristendommen. I dag er Candomble dukket op til overfladen og ekspanderer. For snart en snes år siden drog der så en dansk antropolog over Atlanten med sin fascination om hekse, kvindeligt helbredende kræfter, samt forestillinger om afvigergruppers overlevelsformer, etc.

Det er der kommet en gribende beretning ud af, ladet med modsætninger. Konfronteret med den nye virkelighed ville "Inger" ikke overgive sig, hverken kropsligt eller intellektuelt, hvor meget hun end samtidig lod sig drage ind i feltet og som tilskuer nat efter nat overvære de indviede danse sig ind i trance og blive guder. Denne spænding mellem hendes fascination, religionens kropslighed og hendes egen modvilje mod at give sig hen, giver bogen perspektiv, dens egen stille humor, ligesom den fortæller os om os selv og de greb, protestantismen har om vor måde at turde opleve og åbne os for verden på.

En eminent velfortalt, indforstået beretning om forudsætninger, vilkår og krav til deltagelse og tydning som deltager-observant! Vel lader Inger Sjørlev os, hendes læsere, opleve det studerede område med dets åndemødre, indvielsesritualer, ofringer, telepati og gudernes træden frem for os som noget eksotisk, knapt troværdigt, men det er uafviseligt, at det sker. Men netop derfor og fordi emnet er så ekstremt i forhold til de mere jævne hverdagsforhold, de fleste af os andre studerer, leder bogen os til en dybere forståelse for vor mulighed for at forstå andre verdener, der naturligvis logisk såvel som praktisk i sig selv har sine egne sammenhænge, hvor irrationelle de end må forekomme for et vesterlandsk intellekt.

Inger Sjørlev ikke alene videregiver sine indtryk af, hvad der foregår under de rituelle danse, men af hvordan hun selv reagerer. De første nætter igennem klynger Fruen sig til sin notesblok for at beskrive, hvordan der danses. Senere under en dramatisk seance, hvor en række kvinder først fødes som ny-indviede åndedøtre og bagefter da man tager afsked med en afdød kvindes ånd fjumrer hun rundt for at holde distancen.

"Under den første begivenhed fotograferede jeg, under den anden var jeg følelsesmæssigt påvirket og siden i dyb søvn. Senere tænkte jeg, at der måske havde været tale om en opgiven på forhånd over for de alt for store temaer, der blev berørt gennem disse begivenheder. Fødsel og død. Jeg var ikke parat til at se nogen af delene i øjnene ... at forstå kræver et vist mod, som jeg åbenbart ikke havde".

Hele bogen kæmper Sjørlev som antropolog og belæst fortolker af litteratur omkring feltarbejde, afrikansk og sydamerikansk religion, med mennesket Inger. Hun ofrer, hvad hun kan, penge og arbejdskraft, og giver på en måde mere end hun får, thi det der er hende kærest vover hun ikke at slippe, - sin analytiske bevidsthed.

Men accepteret bliver hun. Og til sidst værner hun sig trods alt til at udtrykke sig som sine informanter, uden dog helt at tænke som de. For vel taler hun gerne med og lærer af ånderne. Ånderne fornemmer godt nok, at hun søger at holde en vis distance, fx ved at stille drilske spørgsmål, men de er godmodige nok til at tillade hende det. Der er ingen tvivl om, at man i miljøet har holdt af hende.

Endelig efter års gentagne ophold lader hun sig til sidst indvi på første trin. Hun modtager blodstrålen fra hanen, der ofres over hende, for at åbne forbindelsen til den anden verden. Men selv da på vej til at lade sig genføde, klynger hun sig, som antropolog, til sin verden. Hendes bevidsthed fæstner sig i stedet ved en ellers totalt ligegyldig Anders And figur. Uden før at have skænket den en tanke støder den hende pludselig ved at være der, - en "afstands-reaktion" hun nu kan bruge som anker for tanken til ikke at give sig hen. Hun tør simpelthen ikke "slippe tanken" og lade sig som krop åbne for det guddommelige. Havde hun gjort det, var hun blevet en anden. Og bogen ville være blevet en anden, om den overhovedet så havde villet lade sig skrive.

"Gudernes Rum" er en bevægende fortælling. Den er personlig, den er privat, men den er langt mere end det. Sjørlev formår at gøre det personlige teoretisk. Bogen bliver dermed et møde mellem forskellige omverdeners forståelser, - fx mellem den analyserende sprogbundne tanke og guddommelig hengivenhed. Store temaer, som vi som vidner inviteres til at se, brydes i lagene omkring en andens panser.

Jeg beklager, hvor flad og endimensionalt mit selektive referat af dramaet må være. For bogen er skrevet med et nærvær, en efterfølgende dialog med og distance til felt-dagbogen, der gang på gang hæver fremstillingen over det blot videnskabelige til kunst. Det bør ikke genere nogen. Og mindst af alt bør sætningen genere forfatteren. Ligesom matematik kan være af stor æstetisk skønhed, kan samfundsforskning åbenbart drives både med indlevende nærvær, refleksion og teoretisk distance, der hæver det sagte over det trivielt interessante .

Det vigtigste er ikke, hvordan man reagerer, men at "vi" under enhver omstændighed så vidt muligt er villige til at vedkende os vore egne reaktioner. Derudover må "vi" vide, hvorfra vi selv kommer, så man ved af, hvad andre, som læsere, kan have den største glæde at fornemme om dem på en anden side.